

REGERINGSKANSLIET
Finansdepartementet - Registratorn

Ink. 2016 -10- 04

Dnr. Fi 2016/02568/K-202

Finansdepartementet
Kommunenheten
103 33 Stockholm

Remissvar – Regional indelning – Tre nya län SOU 2016:48 (dnr Fi 2016/02568/K)

Liberalerna i Jämtland Härjedalen avvisar förslaget att bilda ett nytt län, Norrlands län genom en sammanslagning av Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län samt att landstinget i Västernorrland, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns landsting läggs samman till "Norrlands läns landsting".

Vi förordar alternativ där landstinget i Jämtlands län och landsting fortsatt utgör en egen region eller att landstinget bildar region "söderut". I detta sammanhang vill vi påpeka att de analyser som tagits fram inom landstinget i Jämtland av konsekvenser för landstinget om Jämtlands landsting skulle stå utanför, respektive bli en del av, ett nytt norrlandsting tillsammans med de övriga tre landstingen knappast uppfyller gängse kvalitetskrav på konsekvensanalyser. Vi vänder oss starkt mot bedömningen i nämnda analyser att fördelarna för Jämtland med att ingå i ett nytt norrlandsting starkt överväger konsekvenserna att stå utanför. Resonemangen i analyserna kan lätt argumenteras och vändas i motsatt riktning. Utgångspunkten för dessa analyser har dessutom varit att landstinget inte skulle tillåtas att stå utanför den nya regionindelning som här föreslås!?

Skälen till vårt ställningstagande redovisas i det följande.

Näringsliv och regional utveckling

Som indelningskommittén påpekar har Jämtland Härjedalen en näringslivsstruktur som inte finns i motsvarande grad i övriga Norrland. Näringslivet här präglas av entreprenörskap och småföretagande inom en bred sektor där besöksnäringen är en mycket viktig del. Det finns skäl att tro att fokus i det nya norrlandslänet och norrlandstinget hamnar på frågor som utgår från den näringslivsstruktur som präglar de tre norra kustlänen. Den dominerande och konkurrenskänsliga basindustrin i dessa kustlän och småföretagandet i Jämtland Härjedalen kan knappast hjälpa varandra och får inte automatiskt bättre förutsättningar att lösa problem av att ingå i ett det föreslagna länet och landstinget. Det som främst talar emot att nämnda synergieffekter skulle uppstå är de långa avstånden och bristen på infrastruktur.

Vi kan alltså inte se, liksom indelningskommittén avstår från att mer konkret påvisa, att en sammanslagning av de fyra norrlandslänen skulle medföra bestående fördelar för näringslivet och den regionala utvecklingen av nuvarande region Jämtland Härjedalen.

Kultur

Som indelningskommitténs konstaterar finns det redan ett mycket omfattandesamarbete inom kulturområdet mellan de fyra nuvarande norrlandslänen. För oss är de lokala kulturaktiviteterna och engagemanget i kulturen hos människorna i våra byar och kommuner det avgörande fundamentet för kulturens utveckling.

Vi uppfattar indelningskommitténs uppfattning om att en sammanslagning till ett nytt norrlandslän och norrlandsting skulle bidra till att utveckla kulturen i Norrland mera är att betrakta som en from förhoppning än som obestridlig och påvisbar bestående fördel.

Arbetsmarknadsregioner, pendling, infrastruktur och kollektivtrafik

Som framgår av indelningskommitténs betänkande är Östersund och Jämtlandsstråket Åre-Krokom- Östersund ett naturligt arbetsmarknadsområde. Arbetspendling förekommer mot Stockholm men inte från Jämtland Härjedalen och norrut. Det sist nämnda är för övrigt närmast omöjligt på grund av avstånden och bristen på kommunikationer. Idag finns redan ett samarbete mellan landstingen som kollektivtrafiksmyndigheter, främst inom tågtrafiken (Norrstå AB).

Vi ser inte att en sammanläggning av de fyra norrlandstingen skulle bidra ytterligare till att utveckla kollektivtrafiken i området. När det gäller tågtrafik är för oss i Jämtland en satsning på stambanan mycket angelägen men torde i ett ”norrlandslandsting komma att överskuggas av strävan att förverkliga norrbotniabanan. Vi har på goda grunder svårt att se att en sammanläggning med de övriga norrlandstingen skulle medföra ett bestående lyft för tågtrafik till/från Jämtland Härjedalen eller framkomligheten på våra vägar. Här menar vi att staten och sektormyndigheterna måste ta ett större ansvar för att förbättra dessa så väsentliga förutsättningar för inte minst utvecklingen av den för Jämtland Härjedalen viktiga besöksnäringen.

Hälso- och sjukvården

Idag finns ett utvecklat samarbete om hälso- och sjukvården i den norra sjukvårdsregionen inom ramen för Norrlandstingens regionförbund, NRF.

Vår bedömning är att en sammanläggning av de fyra nordligaste lanstingen inte på ett avgörande sätt kommer att bidra till bestående fördelar för hälso- och sjukvården. Som indelningskommittén anger kan de fördelar som idag finns genom samarbetet i NRF även uppnås i ett samarbete med landstinget/region Jämtland Härjedalen om de tre övriga bildar ett nytt landsting. Eftersom Jämtland Härjedalen endast har ett sjukhus som med nödvändighet måste finnas kvar uppnås inga ytterligare strukturella fördelar i vårdverksamheten utöver en sammanläggning av de tre kustlandstingen.

Landstingens ekonomi

Som indelningskommittén konstaterar så har de ingående landstingen i förslaget till ett norrlandsting en svår ekonomisk situation. Vi delar inte kommitténs bedömning att en sammanslagning till ett Norrlands läns landsting ger några avgörande möjligheter att komma till rätta med de ekonomiska problem som de nuvarande landstingen har och uppnå stabila ekonomiska förutsättningar. Ett av de större hindren för att åstadkomma balans mellan verksamhet och ekonomi utgörs i samliga berörda landsting av ett ökande behov av att behöva använda inte bara stafettläkare utan också stafetter inom andra yrkeskategorier i sjukvården, främst sjuksköterskor. Vi anser att detta problem endast kan lösas på nationell nivå. En sådan lösning som vi förordar är att staten tar över huvudmannskapet för hälso- och sjukvården, åtminstone för den specialiserade vården.

Förutsättningar för tillväxt.

Såsom indelningskommittén refererar är en central utgångspunkt att den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2016 att en modern och aktiv regional tillväxtpolitik för hela landet inriktas på att länen ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Vidare sägs att i största möjliga mån bör möjligheterna till insyn, delaktighet och demokratisk förankring i det regionala tillväxtarbetet tillgodoses och att ansvaret för dessa frågor bör enligt indelningskommittén finnas i ett direktvalt politiskt organ, d v s landstingen. I Jämtland Härjedalen är detta redan ett faktum. En sammanslagning av de fyra nordliga landstingen till ett Norrlands läns landsting skapar för Jämtland Härjedalen med sin från de tre övriga landstingen avvikande befolknings- och näringslivsstruktur inga bättre förutsättningar, tvärtom.

Vi anser att utgångspunkten att ett område måste ha en viss folkmängd för tillväxt är felaktig utan att det snarare är befolkningstäthet som är den avgörande demografiska faktorn. Vi menar att en asymmetrisk regionindelning på är att föredra framför en symmetrisk. Dagens regionindelning skapar flexibilitet i samverkan då den i en tid av accelererande förändringar ger möjlighet till att växlande konstellationer anpassar sig till skilda utmaningar. Ett fåtal stora regioner riskerar att låsa utvecklingen.

Staten måste enligt vår mening ta ett större ansvar för att hela Sverige ska leva. Det är snarare en flykt från detta ansvar genom att låta ett fåtal någorlunda jämnstora regioner genom sin storlek konkurrera med varandra. Förutsättningarna för en rättvis tillväxt och jämnt fördelad välfärd i landet måste garanteras av staten genom mer utjämnande åtgärder än idag. Ett landsbygdspolitiskt inslag bland dessa åtgärder för norrlands del menar vi bör vara återbäring på de resurser som här skapas i gruvnäring, vatten- och vindkraft.

Demokratiaspekter

Det finns ett värde i att beslut fattas så nära de människor det berör som möjligt. Det är som också indelningskommittén konstaterar en bärande princip för den kommunala självstyrelsen och en viktig förutsättning för människors tillit, delaktighet och ansvarstagande i samhällslivet. Vid beslutsfattande är lokalkännedom och lokal förankring avgörande för beslutens legitimitet.

En sammanslagning av fyra län och landsting till ett stort län respektive landsting kan inte bara uppfattas som, utan är också enligt vår mening, en reform som försämrar demokratin genom att den ökar de geografiska avstånden mellan den enskilde medborgaren och beslutsfattarna. De föreslagna Norrlands län och Norrlands läns landsting kommer att sakna den inomregionala balans som krävs för att demokratin ska fungera på ett tillfredsställande sätt enligt de ovan refererade principerna. En obalans som vi menar i första hand drabbar medborgarna i Jämtland Härjedalen. Orsaken är naturligtvis att det föreslagna länet och landstinget kommer att ha en yta som är drygt hälften av landets och stora avstånd som även indelningskommittén betraktar som icke önskvärda. De jämförelser som i sammanhanget görs med nuvarande region Västra Götaland och region Skåne menar vi inte är relevanta. Kommitténs påstående om att landstingspolitikerna redan idag är anonyma för medborgarna kan inte tas som intäkt att öka avståndet ytterligare till medborgarna.

När indelningskommittén skriver om civilsamhällets betydelse förbiser man från att detta i allmänhet är länsvis organiserat, enligt den nuvarande indelningen. Med större län och landsting ställs organisationerna ställas inför valet att förlora antingen närheten till medlemmar och lokalföreningar, eller närheten till beslutande politiska och statliga organ. Detta gäller i hög grad de politiska partierna och då särskilt de små. Det säger sig självt att med 44 i stället för 8 kommuner blir organisationen på länsnivå än mer problematisk och närmast ohanterlig med de geografiska avstånd, brist på kommunikationer m m som ett Norrlands län och Norrlands läns landsting skulle medföra. Den föreslagna indelningsreformen kommer medföra ett demokratiskt underskott och den blir, påstår vi, en allvarlig försvagning av föreningsverige.

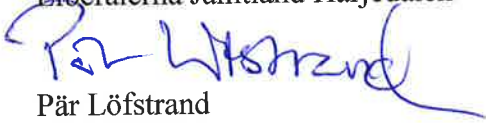
Vi anser det direkt utmanande att beslut om så omfattande förändringar av läns- och landstingsindelningen som nu föreslås sker utan en demokratisk förankring och utan att väljarna på något sätt tillfrågats innan förslagen genomförs. Förslaget innebär en av de största samhällsförändringarna någonsin. Ändå föreslår utredarna ett omedelbart beslut, utan den ingående konsekvensanalys och den breda politiska och folkliga förankring som normalt brukar krävas för sådana förändringar. Därför borde alla tankar på genomförande av något förslag redan 2019 avvisas. I Jämtland Härjedalen pågår ett opolitiskt folkinitiativ för att få till stånd en landstingskommunal folkomröstning om "För och emot ett "Stornorrland". Vi stödjer detta initiativ eftersom vi anser att frågan om en indelningsförändring borde ha varit eller ska vara föremål för ett ordinarie riksdagsval.

Sammanfattande slutsats

En ändring i landstingsindelningen får enligt 2 kap. 1 § indelningslagen ske endast om ändringen kan antas medföra bestående fördel för ett landsting eller en del av ett landsting eller andra fördelar från allmän synpunkt. Det måste således finnas från allmän synpunkt objektiva bärande skäl för en indelningsändring. När vi prövar skälen och väger fördelarna mot nackdelarna med den föreslagna indelningsändringen överväger nackdelarna såväl på kort som också lång sikt. Den föreslagna indelningsändringen löser som vi ser inte några problem. Vår slutsats är att den snarare skapar nya problem. Med utgångspunkt i indelningslagens stadgande bör därför riksdagens och regeringens slutsats bli att den föreslagna ändringen inte ska genomföras.

Vi förordar i stället en fortsatt decentralisering och regionalisering som bidrar till att regionens medborgare, i vårt fall Jämtland Härjedalens, får ett ökat och närmare inflytande, både demokratiskt på annat sätt, över de frågor och förhållanden som har betydelse för det dagliga livet både på kort och på lång sikt. Det finns enligt vår mening inget annat sätt att skapa legitimitet för önskvärda förändringar i vårt samhälle.

Liberalerna Jämtland Härjedalen

Pär Löfstrand
Ordförande

Kopia till

Liberalernas riksdagsledamöter

Liberalernas partiledning

Övriga politiska partier i Region Jämtland Härjedalen

Lokala media